

Святослав
МАТВІЙЧУК
Олена
ПЕВАНДОВСЬКА

ДЯДЬКО АНДРІЙ

СПАРЕНИЙ ФОТОПОРТРЕТ

Пам'ятаєте, ще зовсім недавно, в недалекі радянські часи, сидючи за партою та чухаючи потилицю, ми задумувалися над шкільним твором: про кого ж написати? І це не дивно. Адже перед очима проносилась ціла когорта кіно- та літературних героїв, вибрати з яких «свого», того, що найбільше вразив, було ой як не просто. Ще б пак! Всі вони — велети духу, прометеї, борці і т.д., і т.п.

І так захоплювались, що не помічали, забували просту істину: люди, яких доля пропустила через важкі жорна випробувань, живуть поміж нас і навіть ходять однією і тією ж вулицею. Ми ж, у свою чергу, зрідка вітаємось, а іноді забуваємо це зробити.

Кого маємо на увазі? Та нашого дядька Андрія — людину просту, непримітну і водночас великого працелюба, руки котрого знають роботу на дотик, твердо, майже відчутно, прикипіли до неї так, що не відірвеш, хоч як би не старався.

— Доброго дня вам, — вітаємось, переступивши поріг. — Як воно?

— Та, дякувати Богу, нічого. От тільки моя Фрося щось прихворіла та я не зовсім вже козак. А так — все добре, — і в очах заіскрилися смішинки.

— А живність якусь тримаєте?

— Обов'язково. Є корова, пара поросят... Інакше в Чудниці не проживеш.

Що вірно, то вірно. Адже на пенсію надії немає: коли дадуть, а коли й виглядати треба не раз. Затим — діти, внуки. Їм, міським, теж підсобити треба.

— А хто вам корову доїть? — продовжую цікавитись.

— На випас влітку ходжу сам.

Погляд знову падає на Шевчукові руки. Важкі, жилаві, вони ніяк не в'яжуться з високою худорлявою постаттю. Здається, що власник їх інший. Здається, що ці дві кремезні долоні живуть окремим, відірваним від господаря життям. Здається, що їм все під силу...

— Це зараз діда щось прихопило, — наче підслухала мої думки внучка Оленка. — Молодим же він був гарний. Ось погляньте.

З пожовклого портрета, зробленого заїжджим фотографом з двох окремих знімків, на мене дивиться молоді сімейна пара — Фрося і Андрій.

Їм ледь за двадцять і попереду все життя...

НАЗАД, В МОЛОДІСТЬ

Чи чули ви про село Немильня? Ясна річ, що ні. Адже воно не наше, а сусіднього, Новоград-Волинського району, що на Житомирщині. Так от, саме в цьому селі з не зовсім милозвучною назвою і народився Андрій Михеєвич Шевчук.

Час тоді був непростий. Вже рік, як колись могутню імперію розривала на шматки громадянська війна: син йшов на батька, брат — на брата. Напівтонами, відтінками і не пахло — їх просто не бажали розрізняти. Та й навіщо? Все ясно і так: там — білі, тут — червоні. «Ваше слово, товаришу маузер!»

Довелось повоювати і батькові Андрія. Правда, після поранення та повернення додому здоров'я було вже не те. Тож всі турботи по господарству та догляд за малими дітьми лягли на плечі матері.

Як і більшість селян, жили незаможнo. Маючи півтора гектара ріллі, працювали в полі, перебивались від урожаю до урожаю.

На початку 30-х років в Немильні утворився колгосп, і вся земля та сякий-такий реманент спливали з рук. Ніби й не існували зовсім. Здавалося, що відносного добробуту й достатку, який примножувався впродовж останнього десятиліття, наче й не було. Зник кудись, просочився між пальцями, ніби той жовтий, з сіруватим лиснемильнинський пісок.

Це був перший крок до штучного голодомору, який повністю, на всю ширину розправив свої чорні крила у пріснопам'ятному тридцять третьому.

Спочатку помер старий Михей. Підкошеному війною організму потрібно було повноцінне харчування, догляд. А тут, наче ножем...

Дещо пізніше полишила цей несправедливий світ мати — годувальниця і берегиня родини. В незатишній, зяючій пусткою хаті залишились тільки діти — чотирнадцятилітній Андрій, семирічна Степа, п'ятирічний Йосип і трирічний Микола.

ГОЛОДНА ВЕСНА 33-ГО

А голод лютував, забираючи в домовину все нові і нові жертви, терзаючи ще живі душі. Лячно про це писати. Ще страшніше — пережити, відчувати шлунком, шкірою, всім єством.

Новоград-Волинським районом в ту пору проходив державний кордон. Тому неподалік Немильні розміщувалась прикордонна застава. Ясна річ, військовиків, що стояли на сторожі режиму, годували. До того ж непогано. Тому Андрій, аби врятувати сестру та братів, пробирався до смітника та збирав кістки тварин, які повар викидав після того, як від них відділялось м'ясо. Провівши таку нехитру операцію, повертався додому. Як результат — кипляча юшка у казанку, яку діти розтягували на день, а то й два.

В травні до раціону додавалася кропива. Тоді юшка нагадувала борщ. Правда, не такий, як готувала мати, та все ж...

(Далі буде).